

408 арк.

3. Матеріали по рассмотрению проектов положений о губернских пожарных подотделах при отделах коммунального хозяйства исполкомов за 1923 г. ЦДАВО. Ф. 5. Оп. 2. Спр. 583. 248 арк.

Андрій ХРІДОЧКІН

доктор юридичних наук, доцент
*(Український державний
хіміко-технологічний університет,
м. Дніпро, Україна)*

«ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ» ТА «ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ»: СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ У СУЧАСНІЙ ВІТЧИЗНЯНІЙ ДОКТРИНІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Дослідження проблем публічного управління потребує насамперед визначення його змісту, особливостей, а також специфіки прояву в різних сферах з метою виявлення адекватного цій сфері та узгодженого з її категоріальним апаратом галузевого розуміння публічного управління. Вирішення такого завдання доцільно розпочати з уточнення теоретико-методологічних засад дослідження змісту дефініції «публічне управління», її місця у категоріальному апараті юриспруденції та співвідношення з більш широко вживаним поняттям «державне управління». Справа в тому, що «публічне» і «державне» розрізняються як за своїми кількісними, так і за якісними характеристиками. Їх перша відмінність виявляється вже під час етимологічного порівняння цих категорій і полягає у традиційно існуючому судженні про відносно більший обсяг поняття «публічний». Зокрема, вітчизняною наукою адміністративного права широко використовується саме категорія «публічної служби», а її запровадження було обумовлено необхідністю комплексного підходу до вивчення державної і муніципальної служби, маючих спільну мету, соціальну природу та ідентичні організаційно-процедурні механізми. Більше того, досить тривалий час вони мали і єдину законодавчу основу – до прийняття Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» (2001 р.) [1] чинний на той час Закон України «Про державну службу» (від 16 грудня 1993 р.) [2] залишався законодавчою базою муніципальної служби. Причому статті пізніше прийнятого нормативно-правового акту майже відтворили зміст статей більш раннього закону. Об'ємне превалювання обсягу змістовного наповнення терміну «публічна служба» над поняттям «державна служба» підтверджується та деталізується і офіційною дефініцією, що містить чинний Кодекс адміністративного судочинства України, п. 15 ч. 1 ст. 3 якого встановлюється, що публічною службою є діяльність на державних

політичних посадах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, дипломатична служба, інша державна служба, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування. Отже, виходячи з положень чинного вітчизняного законодавства і сучасної вітчизняної доктрини адміністративного права, термін, яким позначається зміст «державного» виступає органічною складовою змісту терміну «публічне».

Існує і одразу декілька аспектів якісної відмінності публічного управління від державного. Проголошення ч. 1 ст. 3 Основного Закону України найвищою соціальною цінністю людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки [3], а також поступове становлення та спроба реалізації в Україні концепції «сервісної» держави свідчать про те, що основною метою правозастосовної діяльності виступає встановлення верховенства права, а метою управлінського впливу – гарантування загального блага громадянського суспільства, його стабільний розвиток, поєднаний із забезпеченням і підтримкою ефективних інститутів саморегулювання. Як справедливо наголошується науковцями, основою публічного інтересу завжди є об'єктивний інтерес всього суспільства, і саме ця обставина, на їх думку, не дозволяє повністю ототожнювати публічний та державний інтерес – один з елементів публічного інтересу. Належне урядування, на нашу думку, повинне базуватися на обслуговуючій ролі держави, виводячи на перший план цінності та потреби того, хто обслуговує, а не обслуговуючого. Тобто державний інтерес, з одного боку, може бути лише частиною публічного інтересу (оскільки законодавством враховані і «інтереси територіальної громади», і «інтереси місцевого самоврядування», і «охоронювані законом інтереси осіб», і «наукові інтереси України», і «економічні інтереси України», і «інтереси споживачів» і т. і.), а з іншого, він може суперечити йому, підміняти і навіть спотворювати його.

Крім того, у довідниковій літературі термін «публічний» (від лат. *publicus* – суспільний, народний) визначається як відкритий, гласний. В оригіналі ж слово «*public*» перекладається як те, що відбувається в присутності публіки, людей, прилюдно, відкрито, не приватно. Тобто термін «публічний» констатує додаткову необхідність інформаційної взаємодії суб'єктів владних повноважень із суспільством, що є однією із якісних ознак публічного управління. При цьому оперативне поширення достовірних даних про цілі та методи управлінського впливу, права громадян і порядок їх втілення має відбуватися не лише за ініціативи громадськості, як відповідь на запити її окремих представників або організацій (вимушене інформування), але й за ініціативи владних суб'єктів (добровільне інформування).

Термін «управління», що досить часто вживається як синонімічний до змістовно близьких йому термінів («адміністрування» і «регулювання»), а тому важливо встановити його сутнісні особливості, адже розширення понятійно-категоріального апарату науки зазвичай зумовлене потребою

відображення у пізнавальній діяльності нового аспекту об'єктивної дійсності. При цьому необхідно зауважити, що становлення понятійно-категоріального апарату, будучи процесом суб'єктивно-об'єктивним, значною мірою зумовлюється як існуванням індивідуальних поглядів відомих фахівців, так і деструктивного прагнення до новизни або запозичення закордонної термінології. Водночас широке застосування поняття «управління» (що використовується сьогодні для характеристики механізму управління, реформування виконавчо-розпорядчої діяльності держави, порівняльного методологічного підходу науки публічного управління, організаційно-правової діяльності окремих органів, виконання адміністративних повноважень у судовій гілці влади тощо) має об'єктивне підґрунтя та зумовлено прагненням визначити якісно новий аспект взаємодії влади і суспільства. А з метою його виявлення необхідно розкрити причини оновлення термінології вітчизняної публічно-правової науки у ретроспективі: управління – регулювання – адміністрування.

Термін «державне управління» активно застосовувався в юридичній доктрині ще за радянських часів і мав як широке, так і вузьке трактування. Широке розуміння державного управління зводить його до сукупності будь-яких видів діяльності всіх державних органів, по суті означаючи фактично всі можливі форми реалізації державної влади в цілому. Вузьке ж розуміння трактує управління як підзаконну, виконавчо-розпорядчу діяльність влади з практичного виконання завдань і функцій держави в економічній, соціально-культурній та адміністративно-політичній сферах суспільного життя. Такий підхід включає до змісту поняття «державне управління» фактично всю діяльність держави, за винятком законотворчості та правосуддя, а тому саме воно відповідає положенням ст. 6 Конституції України щодо поділу влади [4, с. 41].

Формування і розвиток подібної моделі зумовило утвердження тези про те, що держава має забезпечувати, обслуговувати суспільство і значно, ніж це вважалось раніше, менше ним «управляти», а паралельний розвиток адміністративно-правової теорії призвів до якісного перегляду предмета і метода галузі і, як наслідок – поступового відходу від її управлінського розуміння. Саме у цьому контексті набуває поширення термін «публічне управління», покликаний позначати весь комплекс суспільних відносин, врегульованих відповідною галуззю права.

Таким чином, «публічне управління» відображає якісні зміни в характері виконавчо-розпорядчої та організуючої діяльності держави. І якщо воно, наприклад, визначається як діяльність публічної адміністрації з реалізації покладених на неї обов'язків та задоволення загальних публічних інтересів, то має сприйматися у контексті теорії «сервісної держави», хоча емпірична частина цієї та багатьох інших дефініцій є подібною до тлумачень державного управління. При цьому наведені судження значною мірою є ідеалізованими та орієнтовані на пошук передумов доктринального становлення понять, будучи більш логічними, аніж історичними. Насправді ж

термін «управління» використовувався для позначення різноманітних сторін правової реальності, і до набуття ним відміченої якісної специфіки, у тому числі й у період панування управлінського підходу, що призводить до існування розрізнених поглядів на його зміст.

1. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 7 липня 2001 р. № 2493-III. URL.: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/2493-14>.

2. Про державну службу : Закон України від 16 грудня 1993 р. № 3724-XII. URL.: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/3723-12>.

3. Конституція України : Основний закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL.: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>.

4. Адміністративне право України. Повний курс : підручник. В. Галунько та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.

Ірина ЦАРЬОВА

професор кафедри українознавства
та іноземних мов Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ (м. Дніпро, Україна),
доктор філологічних наук, доцент

МЕДІАТИЗАЦІЯ ЮРИДИЧНОГО ДИСКУРСУ

З'ясування змісту юридичного дискурсу – основна мета тлумачення й розуміння змісту речень будь-якого підвиду тексту права. Аналіз граматичної і змістової структури юридичного тексту здійснюють за допомогою лексем, які є складниками юридичної терміносистеми. Під час процесу творення нових термінів завжди постає питання, як поєднати вимоги наукової точності й вимоги практичної стислості. Безумовно, усе частіше застосовують запозичення терміна з іншої мови, і рідше – зміни значення наявного в іншій системі терміна або звичайного слова.

Вивченню феноменів полідискурсивності, інтердискурсивності й метадискурсивності присвячені роботи О. Белоглазової, А. Ієрусалимської, О. Корнієнко, Н. Кондратенко, С. Шабат-Савка та ін.

На відміну від інших інституціональних дискурсів інтерпретація в юридичному має належний характер, тобто має юридичну силу. Дослідників цікавить насамперед доктринальне тлумачення текстів права, проте інтерпретації поза офіційним тлумаченням, екстралінгвістичний контекст також є важливими чинниками, що формують правову картину сучасності. Найбільше різноманітних інтерпретацій юридичної термінології з'являється на стику юридичного дискурсу з дискурсами інших типів [2].

Юридичний медіадискурс – це гібридний дискурс, сформований